

Boekbesprekingen

VERHELLEN, E., *Jeugdbeschermingsrecht*, Gent, Mys en Breesch, 1996.

Dit boek is een aanrader voor al wie zich grondig op de hoogte wil stellen van het jeugdbeschermingsrecht in de Vlaamse gemeenschap. Het geeft ook de noodzakelijke linken met de jeugdbescherming en bijzondere jeugdbijstand in België en met de internationale regelgeving inzake jeugdbescherming.

Het boek werd in 1994 voor het eerst uitgegeven. De uitgave van 1996 bevat geen fundamentele wijzigingen; toch werden hier en daar tekstgedeelten geactualiseerd zoals het hoofdstuk rond het hervormingsdebat waar de meest recente debatten en ontwikkelingen in verband met het op til zijnde jeugdsanctierecht weergegeven worden.

Het is een indrukwekkend boek omwille van vele aspecten. Het geeft zeer veel informatie over de jeugdbescherming in het algemeen: over de historische groei ervan, over de invloed van de gedragswetenschappen op de jeugdbescherming, de ontwikkeling van het gezin en onze kijk hierop, de invloed van deze beiden op de jeugdbijstand, de kinderrechtenbeweging en haar visie op de jeugdbijstand enz. Wij waarderen vooral **de grondige wijze** waarop deze materie in dit boek behandeld wordt vanuit verschillende invalshoeken als de pedagogiek, de psychologie en de wetgevende invalshoek. De auteur verbindt deze benaderingen met onder meer het huidige debat dat aan de gang is rond de hervorming van de wet op de jeugdbescherming. Uit de drukke polemieken blijkt dat er heel wat verschillende opvattingen leven omtrent de hervorming van het jeugdbeschermingsrecht. Zo valt op dat in een aantal discussies, jeugdbescherming gezien wordt als kwalitatief verschillend van andere omgangsvormen met kinderen. Het is een wetgeving voor bijzondere kinderen en bijzondere ouders.

Daartegenover staat de opvatting dat jeugdbescherming in essentie niet verschilt van andere omgangsvormen met kinderen. Of hoe jeugdbescherming in wezen een pedagogische aangelegenheid is.

Het blikveld wordt daarmee verschoven van de jeugdbescherming naar de pedagogiek. Maar binnen deze pedagogiek verschillen de opvattingen van hoe deze kinderen en jongeren nu dienen aangepakt te worden. Kinderen zijn mensen: dit is een ontologisch gegeven. In de praktijk van de opvoeding en zelfs in het denken daarover wordt dit niet altijd consequent doorgetrokken. Men bekibbelt op de rechten van het kind als mens vanuit de overtuiging dat kinderen er niet aan toe zijn om deze rechten uit te oefenen. De kinderrechtenbeweging is niet louter een reactie tegen deze praktijk, maar veeleer een positieve actie vanuit deze ontologie. Men moet kinderen meer mogelijkheden, kansen en rechten geven, niet **omdat** ze mondiger geworden zijn maar **opdat** ze mondiger zouden kunnen worden.

De beschouwing omtrent deze diepe tegenstelling blijkt niet een louter academische tegenstelling te zijn, maar verwijst naar de manier waarop men naar kinderen en jongeren kijkt in het algemeen, welke rechten men ze al of niet wenst te geven.

De auteur stelt dat de jeugdbescherming in deze zin een weerspiegeling is van de maatschappelijke overtuigingen die er op dit vlak aanwezig zijn. Verder stelt hij dat precies deze relatie tot de bredere samenleving en haar evolutie, tot het ontstaan heeft geleid van het jeugdbeschermingsrecht alsmede tot de diverse wijzigingen die hieraan in de loop der tijden aangebracht zijn.

In dit boek worden zowel de beginselen als de praktijk van het Belgisch jeugdbeschermingsrecht, mede vanuit deze achtergrond benaderd.

Op bepaalde plaatsen wordt **een fundamenteel pedagogische benadering** uitgewerkt, dit in het kader van een grondige juridische benadering. Zo geeft hij zeer duidelijk aan hoe het primaat van het gezin de huidige regelgeving grondig beïnvloedt. Het voortdurend combineren van deze juridische teksten, met historische duiding ervan en het combineren van maatschappelijke stromingen en overtuigingen in de pedagogiek met stromingen in de psychologie enz. maakt **van dit boek een parel aan de kroon van het jeugdbeschermingsrecht**. Door deze gegevens allemaal op een rij te plaatsen en ze systematisch met elkaar te verbinden, krijgen we een diepgaand inzicht in de jeugdbescherming als pedagogisch, maatschappelijk fenomeen en in het jeugdbeschermingsrecht.

Wij geven voor de lezer kort de inhoud van dit 616 pagina's tellende boek. We laten ons hierbij inspireren door de inleiding van de auteur zelf.

De tekst is zeer streng ingedeeld. Het boek start met een historische inleiding. Jeugdbeschermingswetten zijn een recent verschijnsel. Pas rond de eeuwwisseling zijn ze ontstaan in alle geïndustrialiseerde landen.

In een tweede hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van een evolutie in de gedragswetenschappen en meer specifiek welke benaderingswijzen wij ervan in de jeugdcriminologie aantreffen. Speciale aandacht gaat hier naar het gezin. Het primaat van het gezin en het geloof in de gedragswetenschappen hebben een enorme invloed uitgeoefend op de ontwikkeling van de jeugdbeschermingswetten.

De principes, inhoud en structuur van de vigerende wetgeving komt aan bod in het derde hoofdstuk. Er wordt een volledig beeld gegeven van de situatie in de Vlaamse gemeenschap. Er wordt afgesloten met een beknopt overzicht van de actuele toestand in de andere landsgedeelten.

Jeugdbeschermingspraktijk, de toepassing van de regelgeving met betrekking tot de jeugdbescherming en de bijzondere jeugdbijstand is onderwerp van het vierde hoofdstuk. De bestudering van de toepassing van de wet geeft ons inzicht in de haalbaarheid van de bedoelingen van de wetgever, als in de nu opgang zijnde discussies.

Hoofdstuk vijf wordt geheel gewijd aan de actualiteit rondom de jeugdbescherming. Meer specifiek wordt ingegaan op de grote stromingen in het hervormingsdebat en de functie van de staatsvorming van 1980 en 1988. De beleidsplannen van de federale overheid en van de gemeenschappen worden belicht, onder meer door de analyse van de recente discussies omtrent de invoering van een jeugdsanctierecht voor de aanpak van jonge delinquenten.

Het laatste hoofdstuk bevat een eerste ontdekkingstocht in de activiteiten van de intergouvernementele en supranationale organisaties op het vlak van jeugdbescher-

ming. Het VN-Verdrag inzake de rechten van het kind en de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens zijn voorbeelden van de belangrijke, directe impact die de internationale regelgeving ook met betrekking tot kinderen kan hebben.

Tot zover de inhoud van dit lijvig boek.

Slotbeschouwing

Dit boek werd geschreven vanuit een visie, die voortspuit uit een gedegen studie van de materie van de jeugdbescherming en vanuit een inspiratie vertrekkend van de rechten van de mens. Vanuit deze visie bekritiseert de auteur een aantal theoretische strekkingen en bepaalde praktijken die in de jeugdbijstand aanwezig zijn o.m. de te hoge investering van de overheid in de residentiële plaatsingen.

Het mag beschouwd worden als een standaardwerk voor iedereen die in de jeugdbescherming meer dan oppervlakkig geïnteresseerd is.

De titel van het boek geeft te weinig de rijkdom van het boek weer. Het is juridisch stevig onderbouwd maar het bevat ook fundamentele pedagogische en psychologische beschouwingen. Het is dus geen louter juridisch werk zoals de titel laat vermoeden. Een ondertiteling kan daar misschien wat aan verhelpen.

Willy VANDAMME
Criminoloog, Pedagoog
Deelredactie Panopticon